

Analytical Examination of the Effects of Black Romanticism in the Novel of *Brid Al-Leil* (The Night Mail)

Mehran Masomi¹, Majid Mohammadi^{2*}, Jahangir Amiri³, and Maryam Rahmati⁴

1. Ph.D. student of Arabic Language and Literature, Faculty of Literature and Humanities, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: mehranmasoomi@gmail.com
2. Corresponding Author, Associate Professor of Arabic Language and Literature, Faculty of Literature and Humanities, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: m.mohammadi@razi.ac.ir
3. Professor of Arabic Language and Literature, Faculty of Literature and Humanities, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: jahanger.amiri@yahoo.com
4. Assistant Professor of Arabic Language and Literature, Faculty of Literature and Humanities, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: m.rahmati@razi.ac.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 10/12/2022

Received in revised form:
27/03/2023

Accepted: 08/04/2023

Keywords:

Lebanese fiction,
Black romanticism,
Pessimism,
Hoda Barakat,
Brid Al-Lil.

ABSTRACT

Black Romanticism is a literary genre that has emerged as an artistic movement shaped by modernity, emphasizing emotion and imagination. *Brid al-Leil* is the Arabic Booker Prize-winning novel by Hoda Barakat, conveys the author's complex and bewildered thoughts. It reflects many recurring themes of Black Romanticism, including violence, loneliness and isolation, materialism, displacement, fear and terror, identity crises, and contemplations of death. Using a descriptive-analytical approach, this research investigates the various manifestations of Black Romanticism in the fictional literature of Arab immigrants. The findings indicate that the most significant elements of Black literature in the novel of *Brid Al-Leil* (The Night Mail) are the result of the direct and indirect colonization of Arab lands, leading to the collapse of intellectual, moral, and spiritual well-being, as well as the disintegration of immigrants' thoughts. Individual disappointment and mental helplessness, a worldview filled with despair and hopelessness, and the harsh environmental conditions of living far from one's homeland have contributed to the formation of the pessimistic perspective and dark narrative style in Hoda Barakat's novel *Brid Al-Leil*.

Cite this article: Masomi, M., Mohammadi, M., Amiri, J., Rahmati, M. (2025). Analytical Examination of the Effects of Black Romanticism in the Novel of *Brid Al-Leil* (The Night Mail). *Research in Narrative Literature*, 14 (3), 265-291.

© The Author(s).

DOI: 10.22126/rp.2023.8549.1704

Publisher: Razi University

Extended Abstract

Introduction:

Black Romanticism represents an intense and extreme form of the Romantic movement. While it shares the fundamental elements of Romanticism, its distinctive traits set it apart through a deeper, darker intensity. Among its defining characteristics are naturalism taken to the point of dissolution and transformation, detailed depictions of natural landscapes, the creation of spaces inhabited by ghosts and dreadful spirits, an obsession with death, profound melancholy and despair, violent and nightmarish atmospheres, and a focus on erotic, sinful, and even satanic dimensions. In contrast to Classicism—which is grounded in reason and intellectual order—Black Romanticism is founded on passion, imagination, and personal emotion, embodying a deeply individual and subjective mode of perception. Its philosophy emphasizes the relativity of beauty and art, the superiority of emotion over intellect, the unity and harmony of artistic creation, and liberation from constraints in favor of personal feeling. The core foundation of Black literature remains Romanticism, a school with a vast and ancient presence throughout world literature. However, its revival as a distinct literary and artistic movement, characterized by new and intensified features, emerged in the modern era (Ahmadi, 1994, p. 33). In the twentieth century, the predominant pessimistic tendencies in modern Arabic literature were shaped both by the Palestinian tragedy and the successive defeats of Arabs by Israel, which led to the direct or indirect colonization of most Arab countries, as well as by the global diffusion of psychological and philosophical doctrines espoused by thinkers such as Schopenhauer, Nietzsche, Camus, Kafka, Sartre, and others. These influences significantly affected Arab writers and cast a profound shadow over their narratives (Najafi, 2020, p. 84). Each historical period thus presents a distinctive type of literature that reflects its corresponding religious, political, social, and economic functions. During times of catastrophic upheaval, the resulting mental and moral disarray undermines the collective stability of thought, leading to fragmentation of ideology and consciousness. Furthermore, a society's rapid transition from closed to open environments, or from tradition to modernity, brings about fundamental cultural and moral transformations that profoundly impact its art, literature, and philosophy. When such transformations are negative and tragic, Black literature emerges with its characteristic pessimistic tone.

The novel *Brid al-Leil*, authored by the Lebanese emigre writer Huda Barakat, embodies this dark vision. Her language echoes the silent cries of the oppressed, reflecting the painful struggle of her people trapped in the cruel vortex of the modern world. The story articulates social anxiety and mirrors many elements of Black Romanticism—migration, displacement, poverty, nihilism, helplessness, and death—experienced by the people of Arab lands. It is important to note that numerous characteristics and components have been attributed to Black Romanticism across various critical sources; however, the present study focuses specifically on the most recurrent and dominant motifs of this movement as represented in *Brid al-Leil*.

Methodology:

This study employs a qualitative descriptive-analytical method grounded in literary sociology and the stylistic framework of Black Romanticism. The analysis explores how Huda Barakat's *Brid Al-Leil* reflects the social realities of both resident and migrant Lebanese communities, portraying displacement, alienation, despair, and death as dominant motifs derived from modern human anxieties. Textual passages are examined through a conceptual lens that connects the author's dual experience—living as a Lebanese and as an Arab immigrant in Western countries—to the realistic and symbolic representation of social conditions. Literature is regarded here as a cultural institution that reveals hidden ideologies and power structures; therefore, the presence of Black Romanticism elements in *Brid Al-Leil*, shaped by the writer's fragmented mind and personal-social concerns, is analyzed to uncover the deep sociocultural and aesthetic layers underlying the narrative.

Results and Discussion:

The findings of this study on *Brid Al-Leil* reveal that the novel epitomizes the essence of Black Romanticism through its epistolary form, where correspondence serves to express the inner suffering and emotional decay of colonized and displaced individuals. The letters reflect the profound anguish of Arab migrants, exposing psychological, moral, and spiritual fragmentation caused by direct or indirect colonization of Arab lands. The excessive focus on erotic and sinful love, symbolic of moral corruption and emotional chaos, depicts a Western attempt to normalize moral looseness within Eastern sensibilities. Loneliness and escapism become defining forces as characters retreat into isolation, unable to confront the cruelty of modern life. Themes of fear, horror, and death dominate the narrative, mirroring the colonial brutality imposed upon the Arab world and the void of meaning haunting modern existence. Ultimately, *Brid Al-Leil* captures the collective despair of a generation suffocated by oppression, loss of identity, and moral disorientation—embodying the aesthetic and ideological depth of Black Romanticism in contemporary Arabic fiction.

This research was conducted through objective literary analysis of published textual sources. No human participants, personal data, or experimental interventions were involved. All citations and translations were accurately attributed to their original authors and sources in accordance with academic integrity standards. The author declares that no external funding, institutional support, or grant was received for the completion of this research. The study was self-funded and independently prepared. The author affirms that there are no conflicts of interest regarding the authorship or publication of this article. All analyses and interpretations represent impartial academic judgment based on textual and theoretical evidence.

Conclusion:

This study explores the manifestations of Black Romanticism in Huda Barakat's novel *Brid Al-Leil*, emphasizing its role as a literary reflection of social, psychological, and moral crises within modern Arab society. Using a descriptive-analytical framework, the research identifies recurring motifs that reveal the author's vision of alienation, loss of identity, and existential despair stemming from colonial and migratory experiences.

The novel incorporates multiple elements of Black Romanticism, including violence against women, moral decay, the legitimization of ideological taboos, lack of freedom, sexual

colonization, alienation, identity crises, wandering, helplessness, nihilism, poverty, and a preoccupation with death—all consequences of Eastern migration to Western lands and the lingering effects of postcolonial domination. Barakat reveals a grim social landscape through depictions of erotic excess and “demonic love,” illustrating moral corruption and the commodification of femininity. Gender exploitation and violence demonstrate how the subordination of women becomes an ideological tool of modern colonial power, extending beyond physical harm to psychological oppression.

The analysis further highlights the emergence of loneliness, materialism, and spiritual emptiness as indicators of an existential crisis. The mother figure embodies both symbolic and political dimensions, representing the homeland that nurtures only those who serve personal interests. Acceptance of Western taboos, particularly concerning sexuality and identity, symbolizes the forced adaptation of Eastern migrants to Western norms. Barakat’s narrative thus encapsulates the fear, displacement, and ideological conflict experienced by the modern Arab individual caught between cultural collapse and the illusion of freedom.

Through the motifs of terror, exile, and fragmented identity, *Brid Al-Leil* exposes the hidden violence of cultural hegemony, revealing the subtle mechanisms of consent and submission described by Gramsci’s concept of “soft domination.” The novel concludes with overtly tragic visions—murder, despair, death, and emotional devastation—depicting the Arab self in crisis under modern Western colonialism. Ultimately, Barakat’s work stands as a testament to the destructive interplay between migration, modernity, and lost identity, reflecting the dark aesthetics and critical spirit of Black Romanticism within contemporary Arabic literature.

عنوان بررسی تحلیلی جلوه‌های رمانتیسیم سیاه در رمان برید اللیل

مهران معصومی^۱ | مجید محمدی^{۲*} | جهانگیر امیری^۳ | مریم رحمتی^۴

۱. دانشجوی دکتری، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه:

maryam1980@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، دانشیار، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه:

m.mohammadi@razi.ac.ir

۳. استاد، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه:

jahanger.amiri@yahoo.com

۴. استادیار، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه:

m.rahmati@razi.ac.ir

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۱۹

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۱/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۱۹

واژه‌های کلیدی:

ادبیات داستانی لبنان،

رمانتیسیم سیاه،

بدبینی،

هدی برکات،

برید اللیل.

رمانتیسیم سیاه، ژانری ادبی است که با تکیه بر احساس و تخیل، به عنوان یک مکتب هنری در قالب محصول دوران مدرنیته نمود یافته است. *برید اللیل*، رمان برگزیده بوکر عربی از هدی برکات است که بیانگر افکار بهت‌زده نویسنده و منعکس‌کننده مؤلفه‌های پربسامد رمانتیسیم سیاه از جمله خشونت، تنهایی و انزواطلبی، مادی‌گرایی، آوارگی، ترس و وحشت، بحران هویت، مرگ‌اندیشی و ... می‌باشد. این پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، به بررسی جلوه‌های مختلف رمانتیسیم سیاه در قالب ادبیات داستانی مهاجران عرب پرداخته است. نتایج حاصل از پژوهش بیانگر آن است که مهم‌ترین مؤلفه‌های ادبیات سیاه در رمان *برید اللیل*، حاصل استعمار مستقیم و غیر-مستقیم سرزمین‌های عربی بوده و فروپاشی سلامت فکری، اخلاقی، روحی و تشتت افکار مهاجران را به همراه دارد. سرخوردگی فردی و درماندگی روحی، جهان‌بینی سرشار از یأس و ناامیدی، شرایط محیطی تلخ زندگی دور از وطن، علت شکل‌گیری نگاه بدبینانه و سیاه‌نویسی هدی برکات در رمان *برید اللیل* شده است.

استناد: معصومی، مهران؛ محمدی، مجید؛ امیری، جهانگیر و رحمتی، مریم (۱۴۰۴). عنوان بررسی تحلیلی جلوه‌های رمانتیسیم سیاه در رمان *برید*

اللیل. پژوهشنامه ادبیات داستانی، ۱۴ (۳)، ۲۶۵-۲۹۱.

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: دانشگاه رازی

DOI: 10.22126/rp.2023.8549.1704

۱. پیشگفتار

رمانتیسم^۱ سیاه، حالتی افراطی دارد و علاوه بر داشتن تمامی عناصر رمانتیسم، به جهت برخورداری از پاره‌ای ویژگی‌ها، با آن‌ها متفاوت است. طبیعت‌گرایی در حد استحاله در آن و توصیف و تشریح جزئیات مناظر طبیعی، ایجاد فضاهای آکنده از اشباح و ارواح دهشت‌انگیز، مرگ‌اندیشی، حزن و ناامیدی شدید، خلق فضاهای کابوس‌وار و پر از خشونت و پرخاش، پرداختن به مسائل اروتیک و زمینه‌های گناه‌آلود شیطانی از شاخصه‌های رمانتیسم سیاه به شمار می‌روند. این مکتب برخلاف کلاسیسم که بر عقل تکیه دارد، متکی به شور، ذوق، احساس و تخیلات بوده و اساس بینش و ادراک رمانتیک‌ها، عنصر شخصی و فردی است. عقاید آن‌ها بیش‌تر مشتمل بر نسی بودن زیبایی و هنر، برتری احساس و عاطفه بر سایر قوای ذهنی، تأکید بر وحدت و هماهنگی، رهایی از قید و بندها و پرداختن به عواطف فردی است. بن‌مایه اصلی ادبیات سیاه، رمانتیسم است که پیشینه‌ای طولانی و گسترده در ادبیات جهان دارد؛ اما احیای آن نوع نگرش به عنوان یک جنبش ادبی و سپس در قامت یک مکتب هنری با برخی ویژگی‌های جدیدتر و افزون‌تر، محصول دوران مدرنیته است» (احمدی، ۱۳۷۳: ۳۳).

در قرن بیستم، مهم‌ترین گرایش‌های بدبینانه در ادبیات معاصر عربی، از سویی با مسأله فلسطین و شکست اعراب از اسرائیل ارتباط دارد که استعمار مستقیم یا غیرمستقیم بیش‌تر کشورهای عربی را به دنبال داشت و از سوی دیگر، جهان شمولی نظریات روان‌شناسی^۲ و فلسفی^۳ که توسط افرادی چون شوپنهاور^۴، نیچه^۵، کامو^۶، کافکا^۷، سارتر^۸ و غیره مطرح شد، بر نویسندگان دنیای عرب نیز اثر گذاشت و آثار داستانی آن‌ها را تحت‌الشعاع قرار داد» (نجفی، ۱۳۹۹: ۸۴). بنابراین در هر دوره می‌توان ادبیات خاصی را مشاهده نمود که نمایانگر کارکردهای اعتقادی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی همان دوره می‌باشد. هنگامی که حوادث سنگین و مصیبت باری رخ می‌دهد، در اثر آشفتگی‌های برآمده از آن، سلامت فکری، اخلاقی و روحی از جامعه رخت بر می‌بندد و فروپاشی ذهنیت کهن و تشتت افکار حاصل می‌شود. از سویی، سیر سریع یک جامعه از فضای بسته به فضای باز یا گذار جامعه از سنت به

1 . Romanticism

2 . Psychology

3 . Philosophical

4 . Schopenhauer

5 . Nietzsche

6 . Camus

7 . Kafka

8 . Sartre

مدرنیته و قرار گرفتن در جریان تحولات اجتماعی - سیاسی، تحولات بنیادینی را در حوزه فرهنگ و اخلاق ایجاد می‌کند که تأثیر چشم‌گیری بر حوزه هنر، ادبیات و فلسفه خواهد داشت و در صورتی که این تحولات و دگرگونی‌ها، منفی و مصیبت‌بار باشند، ادبیات سیاه با گرایش‌های منفی شکل می‌گیرد. *برید اللیل* داستانی برگرفته از اندیشه نویسنده مهاجر هدی برکات^(۱) است که زبانش بازتاب‌دهنده فریادهای غرق در سکوت مردم ستم دیده سرزمینش می‌باشد که به ناچار در دنیای بی‌رحم امروزی در گرداب مشکلات به سر می‌برند. این داستان بیانگر دغدغه اجتماعی نویسنده داستان است و سرشار از مؤلفه‌های رمانتیسم سیاه^۱ از جمله مهاجرت، سرگردانی، فقر، پوچ‌گرایی، درماندگی و مرگ مردم سرزمین‌های عرب زبان می‌باشد که در قالب داستان نمایانگر شده است. ذکر این مطلب ضروری است که شاخصه‌ها و مؤلفه‌های بسیار دیگری را در منابع مختلفی می‌توان برای رمانتیسم سیاه در نظر گرفت، اما در این پژوهش به بررسی پربسامدترین این مؤلفه‌ها در رمان *برید اللیل* پرداخته شده است.

۱-۱. پرسش‌های پژوهش

با عنایت به این‌که، نویسنده رمان *برید اللیل*، به عنوان نماینده روشنفکر توده ستم‌دیده جهان عرب به ویژه مردم لبنان و مهاجران این کشور، سعی در تشریح و تحلیل مسائل اجتماعی، سیاسی و فرهنگی این کشور استعمارزده را دارد، لذا بررسی رمان مذکور می‌تواند از زاویه رمانتیسم سیاه درخور توجه باشد. و در نتیجه، پژوهش حاضر در پی پاسخ به سؤالات زیر می‌باشد:

- مهم‌ترین مؤلفه‌های رمانتیسم سیاه در داستان *برکات* چه اهدافی را دنبال می‌کند؟
- چه دلایلی باعث شکل‌گیری مؤلفه‌های رمانتیسم سیاه در ذهن و نگرش نویسنده شده است؟

۱-۲. پیشینه پژوهش

در خصوص رمان *برید اللیل* تاکنون پژوهش‌های چندی به رشته تحریر درآمده است، اما پژوهشی که به طور کامل مسأله رمانتیسم سیاه را در این داستان مورد تحلیل قرار داده باشد، صورت نگرفته است؛ از جمله پژوهش‌های صورت گرفته در مورد رمان *برید اللیل* می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

پایان‌نامه «تحلیل عناصر داستانی رمان *برید اللیل* از هدی برکات» (۱۳۹۸) از حسین یاری. این پژوهش با روش تحلیل محتوا به بررسی عناصر داستانی رمان *برید اللیل* پرداخته و این اثر را از منظرهای عناصر داستانی مانند: شخصیت و شخصیت‌پردازی، زاویه دید و راوی، درونمایه، صحنه و

صحنه پردازی، موضوع و پیرنگ مورد بررسی قرار داده است. نتیجه این پژوهش گویای آن است که دو عنصر شخصیت پردازی و درونمایه از مهم ترین عناصری است که برکات در پردازش آن ها بسیار موفق بوده است. رضا عطیه در مقاله «کتابة الشهادة وتداولية الاعترافات في برید اللیل هدی برکات» (۲۰۱۹) به بررسی تکنیک روایت در قالب نامه نگاری پرداخته است.

سمیه خداوردی و دیگران در مقاله «تجلیات المیتاسرد فی روایة بریداللیل» (۱۳۹۹) منحصراً تکنیک «فرا روایت» را در رمان *بریداللیل* مورد بررسی قرار داده اند و به این نتیجه رسیده است که در شیوه روایت در رمان *برید اللیل* به شکلی است که در آن خواننده فرضی نیز در روند روایت مشارکت دارد و نقش ایفا می کند. مقاله «کارناوال در رمان *برید اللیل* اثر هدی برکات» (۱۴۰۱) نوشته فاطمه اکبرزاده است که نتیجه حاصل از این پژوهش این است که این رمان کارناوالی است در مخالفت با سلطه و قدرت و ابراز آگاهی دیگرگونی که جوامع بشری بر نمی تابند تا به اضطرابات انسان اشاره کند و از دردهای آن ها در جنگ و مهاجرت های اجباری بگوید و ایده آزادی و برابری را محقق سازد.

مقاله «بررسی روایت اپیزودی در رمان *برید اللیل* از هدی برکات» (۱۴۰۰) علی پیرانی شال و دیگران، منتشر شده در مجله «نقد ادب معاصر عربی». نویسندگان در این پژوهش با شناخت نوع و شیوه روایت پردازی در این رمان پسامدرن هدی برکات، به بررسی مؤلفه های روایت اپیزودی به عنوان یکی از ابزارهای رمان جدید پرداخته تا از این طریق، نحوه کاربرد این تکنیک و شیوه تحلیل و کارکردهای آن را مورد بررسی قرار دهد. نتیجه آن نشان می دهد که رمان مورد بحث، از چندین خرده روایت تشکیل شده است که هر کدام از شخصیت های اصلی را در بر می گیرد، هم چنین غربت و آوارگی به عنوان بن مایه ای کلی و جامع، منجر به برقراری ارتباط میان این خرده روایت ها شده است.

در زمینه رمانتیسیم سیاه، ناهیده زرعی و علی صفائی در مقاله «رمانتیسیم در مجموعه المسرح و المرایای آدونیس» (۱۴۰۰) با روش توصیفی-تحلیلی، قطعه هایی از دو مجموعه المسرح و آدونیس را که درصد سیاه نویسی آن ها بیش تر بوده را مورد بررسی و تحلیل قرار داده اند. یافته های این پژوهش نشان می دهد علت سیاه نویسی آدونیس، گاه ریشه در شرایط اجتماعی فاسد و گاهی نشأت گرفته از دست نیافته های آدونیس است.

مهران نجفی حاجی ور در مقاله «بررسی و تحلیل مؤلفه های رمانتیسیم سیاه در داستان «تلك الرائحة» از صنع الله ابراهیم» (۱۴۰۰) با روش توصیفی-تحلیلی و بر اساس مؤلفه های رمانتیسیم سیاه، نشانه های این جریان ادبی را در داستان «تلك الرائحة» ردیابی و تحلیل می کند. نتایج به دست آمده در این

پژوهش حاکی از آن است که در این داستان، گرایش به رمانتیسیم سیاه از نوع هیجان‌مداری و احساس‌گرایی صرف نیست، بلکه با نگرشی دیالکتیکی و ارگانسمی، تمام اجزاء، ساختار داستان و عناصر داستانی را در بر گرفته است و از لحاظ مفهومی و محتوایی نیز، دربردارندهٔ مشخصه‌های بارز رمانتیسیم سیاه است.

مقالهٔ «بررسی تحلیلی رمانتیسیم سیاه در سروده‌های نصرت رحمانی» (۱۳۹۱) از قهرمان شیری، مینو محمدی و نجمه نظری، به بررسی برخی از عوامل پیدایش رمانتیسیم سیاه و بازتاب آن در شعر شاعر شعر سیاه نصرت رحمانی می‌پردازد. نتایج پژوهش نشانگر این است که مضامین اشعار رحمانی علاوه بر جنبه‌های احساسی، عاطفی و تخیلی، دربرگیرندهٔ واقعیات تلخ و سیاه جامعهٔ ایران است.

لذا با توجه به این که رمان *برید اللیل*، ترسیم‌کنندهٔ اوضاع و احوال اجتماعی جامعهٔ معاصر لبنان و مهاجران دور از آن است، انجام این پژوهشی در خصوص بررسی مؤلفه‌های رمانتیسیم سیاه رمان *برید اللیل* می‌تواند در نوع خود، جدید و درخور اهمیت باشد.

۱-۳. روش پژوهش و چارچوب نظری

با توجه به این که مباحث پرداخته شده در *برید اللیل*، زبان گویای وقایع و شرح احوالات اجتماع مردم ساکن و مهاجر لبنانی است، توازن محتوای *برید اللیل* با مسائل اجتماعی برقرار است. در این اثر تجربه زندگی نویسنده به عنوان یک لبنانی و هم به عنوان مهاجر عرب در سرزمین‌های غربی منجر به آگاهی حداکثری و درک عمیق وی پیرامون مسائل اجتماعی زندگی در این دو سبک از زندگی گشته است، لذا اثر هم از غنای کافی برخوردار بوده و هم گویای منش عمیق زندگی جامعهٔ لبنان است. از سوی دیگر تجربهٔ برکات از این دو نوع زندگی، موجب گشته اثر وی حامل تصویری واقع‌گرایانه باشد و به شیوه ادبی در قالب رمان بیان شده است. از طرفی ادبیات به عنوان یک نهاد فرهنگی به آشکارسازی اندیشه‌های پنهان و ایدئولوژی قدرت‌های حاکم توسط نویسندگان تبدیل شده است؛ از این رو وجود مؤلفه‌های رمانتیسیم سیاه در *برید اللیل* که برگرفته از دغدغه‌های فردی-اجتماعی انسان مدرن و ذهن مخدوش نویسنده است قابلیت بررسی و تحلیل را دارد.

۲. پردازش تحلیلی موضوع

۲-۱. بررسی مؤلفه‌های رمانتیسیم سیاه در رمان *برید اللیل*

این داستان سرشار از مؤلفه‌های مختلف رمانتیسیم سیاه از جمله خشونت علیه زنان، افزایش بی‌اخلاقی و

فساد، به رسمیت شناختن تابوهای عقیدتی، نبود آزادی، استعمار جنسی، از خود بیگانگی، بحران هویت، سرگردانی، درماندگی، پوچ گرایی، فقر، مرگ اندیشی ... می باشد که در اثر استعمار و مهاجرت شرقی ها به سرزمین های دیگر صورت گرفته است. هر چند می توان برای رمانتیسیم سیاه مؤلفه های دیگری نیز برشمرد، اما در این پژوهش به مؤلفه هایی از رمانتیسیم سیاه پرداخته شده که در رمان *برید اللیل* بسامد بالایی داشته است:

۱-۱-۲. افراط در مضامین اروتیکی (عشق شیطانی)

ادبیات اروتیک^۱ «نوعی ادبیات است که در آن به عشق جسمانی و جنبه های جنسی عشق پرداخته می شود. اروتیسیم همه جنبه های عشق جسمانی و امور جنسی را، از عشق ورزی های لطیف تا نمایش و توصیف های بی پرده را در برمی گیرد» (انوشه، ۱۳۷۶: ۳۴).

عشق شیطانی و پرداختن به مضامین اروتیکی از مؤلفه های رمانتیسیم سیاه در داستان هدی برکات می باشد که بسامد بالایی دارد؛ نویسنده با وصف جزئیات این مضمون از وسوسه های گناه آلود، رواج دادن مسأله خیانت و شکستن قبح آن و در نهایت بی احترامی به شأن و منزلت زنان پرده برمی دارد.

«أَخَذْتُ كِتَابًا وَنَحْنُ فِي السَّرِيرِ، أَوْ أَذْكُرُكَ بِامْرَأَةٍ جَمِيلَةٍ كُنَّا الْتَقَيْنَاهَا مَعًا لِأَعْمَزِكَ بِعَيْنِي كَأَنَّكَ صَاحِبِي، لِأَتَمَرَّجَلَ حَوْلَ قُدْرَتِي عَلَى الْغَوَايَةِ وَالْإِيقَاعِ بِالْجَمِيلَاتِ. تَضْحَكِينَ مَعِيَ غَائِبَةً، بِلَا غَضَبٍ أَوْ حَتَّى زَعَلٍ خَفِيفٍ، ثُمَّ تَخْرُجِينَ.» (همان: ۱۳)

(ترجمه: وقتی در تخت به سر می بریم، کتابی دست می گیرم یا خاطرات زن زیبایی را که با هم دیده بودیم، به یاد می آورم. و من به تو چشمک می زنم گویی که تو دوست منی. تا توان اغفال و به تور انداختن زنان زیبا رو را به رخت بکشم. بدون کمترین خشم یا حتی دلخوری ساده با من می خندی، سپس سراغ کارت می روی).

مرد، آشکارا دست به کارهای غیر اخلاقی می زند و نزد یک زن که به این مرد علاقه دارد، از به تور انداختن زنان دیگر و توانش در این عرصه سخن می گوید، اما زن کوچک ترین واکنش زنانه از خود بروز نمی دهد و مرد که می بیند این حد از پرده دری و حرمت شکنی که طبیعتاً برای جنس زن، ایجاد حساسیت می کند، بی فایده است، مرز پرده دری را بیش تر می شکند و با جزئیات بیش تری به توصیف زن می پردازد.

«أَعُوذُ إِلَى النَّظَرِ طَوِيلًا وَصَرَاحَةً إِلَى أَفْخَاذِ التَّسَاءِ، وَإِلَى أَثْدَانِهِنَّ، سَاهِيًا عَنْ حَدِيثِكَ الْجَمِيلِ. وَعَنْ ثَدْيِيكَ الْقَرِيبَيْنِ. لَعَلَّ تَعَتَّرِضَيْنِ، بِقَلِيلٍ مِنَ الْغَضَبِ أَوْ الْعَتَبِ...» (همان: ۲۰)

(ترجمه: دوباره با نگاه طولانی و صریح به ران و سینه‌های زنان می‌پردازم. غافل از حرف‌های زیبای تو و از سینه‌های نزدیک تو. شاید تو اعتراض کنی با کمی از خشم و سرزنش من)

در اپیزودی دیگر زن در پی موانع پیش آمده برای اداره زندگی، در مهاجرت به فاحشگی روی می‌آورد. مشتریان او عمدتاً مردانی غربی هستند که زندگی خانوادگی‌شان به بن‌بست رسیده است و این نشان‌دهنده نبود تعهد و مسئولیت‌پذیری نسبت به خانواده در بین غربی‌هاست.

«كُنْتُ أَنْتَقِي زَبَانِي مِنْ «لَيْلٍ بَعْدَ الظُّهْرِ»، أَيْ مِنْ مَرَاقِصِ الْعَجَائِزِ الَّذِينَ يَلْتَقُونَ فِي الْعَصْرِ وَيَتَفَرَّقُونَ بِدَايَةِ اللَّيْلِ؛ يَنْ خَلَوَى الْغَدَاءِ وَحَسَاءَ الْعِشَاءِ فِي اللَّيْلِ. كُلُّهُمْ تَقْرِيبًا مِنَ الْمُتَقَاعِدِينَ، وَ مِنْهُمْ الْأَزْوَاجُ الَّذِينَ يَضْجُرُونَ كَثِيرًا فِي بُيُوتِهِمْ.» (همان: ۷۸)

(ترجمه: مشتری‌هایم را از غروب انتخاب می‌کردم. یعنی از رقاص‌خانه‌هایی که پیرمردان در بین دسر ناهار و سوپ شام، در عصر دیدار می‌کردند و سر شب جدا می‌شدند. تقریباً همه از بازنشستگان بودند. و از میان آن‌ها شوهرانی بودند که در خانه‌هاشان خیلی زجر می‌دیدند.)

مشتریان این زن مهاجر عرب، مردانی هستند پا به سن گذاشته، که در زندگی خانوادگی آزار می‌بینند. این قضیه، که مردانی در میانه‌سالی یا حتی پیری، برای جبران کمبودهای عاطفی ناشی از فروپاشی بنیان خانواده، به برقراری مناسبات جنسی نامشروع با یک زن مهاجر می‌پردازند، بیانگر این است که سستی و از بین رفتن بنیان خانواده در غرب، اثرش را در سایر کشورهای جهان نیز می‌گذارد؛ زیرا این کشورهای غربی، مهاجرپذیرند و سستی بنیان خانواده، وضعیت زیستی این مهاجران را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۲-۱-۲. خشونت علیه زنان

خشونت علیه زنان نیز به عنوان یکی از شاخصه‌های فرودست نگه داشتن زنان به نوعی ایدئولوژی^۱ در دست استعمارگران تبدیل شده است؛ زیرا زن به خاطر ظرافت زنانه و مرد به خاطر قدرت‌مندی

جسمانی، این امکان را فراهم می‌کند که زن در مرتبه فرودست قرار گیرد. بنابراین می‌توان گفت که فرودستی زنان، یک گفتمان فراگیر است که در ادبیات سیاه منعکس شده است. «گفتمان نه فقط همواره در قدرت دست دارد بلکه یکی از نظام‌هایی است که از طریق آن قدرت جریان می‌یابد. دانشی که گفتمان تولید می‌کند، نوعی از قدرت را می‌سازد که بر کسانی که شناخته شده‌اند اعمال می‌شود» (خلیلی، ۱۳۹۳: ۳۵). از طریق گفتمان فرودست نگه داشتن زنان، خشونت علیه زنان تسهیل می‌شود. یعنی قدرت و امکان اعمال خشونت علیه زنان در اختیار خشونت‌ورزان قرار می‌گیرد. این شاخصه به خوبی در رمان آشکار است. البته باید گفت که خشونت علیه زن محدود به خشونت جسمانی نیست بلکه شامل خشونت روحی روانی نیز می‌شود. که هر دو این‌ها در مورد رابطه‌ی راوی با معشوقه‌اش صادق است:

«بَعْنِي أَنَّهُ لَا يَهْمُكَ أَنْ يَكُونَ جَسَدِي لَكَ؟ حَسَنًا. فَلْيَكُنْ. لَنْ تَطْرُدِي الْمَرْأَةَ الَّتِي قَدْ تَجَدَّيْنَهَا فِي سَرِيرِي، وَتُكْسِبِينِي بَعْرَقَ جَبِينِكَ. لَنْ تَأْخُذِي رَأْسِي إِلَى قَلْبِكَ وَتَرْبِّي عَلَيَّهِ. لِمَاذَا أَنْتِ قَاسِيَةٌ إِلَيَّ هَذَا الْحَدَّ؟ وَكَيْفَ تُصَدِّقِينَ نَدْمِي وَدُمُوعِي بَعْدَ أَنْ أَضْرِبُكَ؟» (برکات، ۲۰۱۸: ۲۳)

(ترجمه: یعنی برای تو مهم نیست که جسم من مال تو باشد؟ بسیار خوب، باش (حرفی نیست؟). هرگز زنی را که در تخت من می‌بینی بیرون نمی‌کنی و با عرق جبینت برایم تلاش می‌کنی (که به دستم بیاوری). سرم را به قلبت نزدیک نمی‌کنی که نوازش کنی. چرا تا این حد بی‌رحمی؟ چطور پشیمانی و اشکهایم را پس از کتک زدن باور می‌کنی؟ نکته‌ی جالب توجه این است که مرد خود علیه زن خشونت اعمال می‌کند؛ او را کتک می‌زند و عواطف زنانه‌اش را تحریک می‌کند و وقتی زن به خاطر علاقه و واکنشی نشان نمی‌دهد، به بی‌رحمی متهمش می‌کند؛ زیرا می‌داند که حتی اگر هم حرفی بزند، به گوش مرد که در جایگاه فرادست قرار دارد فرو نمی‌رود.)

از دیگر آسیب‌های مدرنیسم^۱ در زمینه مسائل عاطفی، رواج دادن مسئله خیانت و شکستن قبح آن است. منعکس کردن این قضیه، در رمانی عربی، بیانگر یادآوری نویسنده رمان، نسبت به تأثیرات مخرب جهان غرب در قالب رمانتیسم سیاه است. یعنی غرب، عواطف انسان‌های شرقی را طوری می‌خواهد پرورش دهد، که نسبت به مناسبات عاطفی و لنگار باشد:

«هل تَعْتَقِدِينَ أَنِّي أَخْبِيءُ عَنْكَ حِكَايَاتٍ، وَأَسْرَارًا أَضُنُّ بِهَا. إِنْ كَانَ الْأَمْرُ كَذَلِكَ فَلِمَآذَا تَعُودِينَ؟ أَلَا تَرَيْنَ أَنِّي لَا أَجْهَدُ فِي إِخْفَاءِ عِلَاقَاتِي بِنِسَاءِ أُخْرِيَّاتٍ؟ أَمْ أَتَحْسِبِينَ أَنِّي أُمَيِّرُكَ لِأَنِّي أَخْبِرُكَ عَنْهُنَّ؟ أَصْطَفَيْكَ؟ أَضَعُكَ فِي حَمِيمِي أَنْتِ مِنْ دُونِ الْأُخْرِيَّاتِ؟ أَمْ أَنَّمَا أَفْكَارُكَ الْحَضَارِيَّةُ الرَّافِضَةُ مُلْكِيَّةَ جَسَدِ الْآخَرِ؟ يَعْنِي أَنَّهُ لَا يَهْتُمُّكَ أَنْ يَكُونَ جَسَدِي لَكَ؟» (همان: ۲۳)

(ترجمه: آیا فکر می‌کنی که من داستان‌ها و اسرار را بخیلانه از تو پنهان می‌کنم. اگر این طور است پس چرا برمی‌گردی؟ آیا نمی‌بینی که من تلاش نمی‌کنم روابطم را با دیگر زنان پنهان کنم؟ خیال می‌کنی من به این خاطر که درباره آن‌ها با تو سخن می‌گویم، تو را متمایز می‌کنم؟ تو را برمی‌گزینم؟ تنها با تو صمیمی می‌شوم و بی‌خیال دیگران می‌شوم؟ یا این که این‌ها افکار متمدنانه‌ی توست که اعتقادی به مالکیت جسم ندارد؟ یعنی برای تو مهم نیست که جسم مال تو باشد؟)

راوی به عمد تلاش می‌کند که احساسات زنانه‌ی معشوقه‌اش را تحریک کند و این کار را با خیانت کردن به او و برقرار کردن رابطه‌ی آشکار با زنان دیگر انجام می‌دهد، اما معشوقه‌ی وی که تحت تأثیر افکار مدرن غربی است، واکنشی در برابر این رفتارهای خائنانه ندارد؛ زیرا معتقد است که جسم در مالکیت هیچ کس نیست.

شرایط متزلزل مهاجران عربی که از وضعیت مالی خوبی برخوردار نیستند، وضعیت اقتصادی آن‌ها را بسیار شکننده ساخته به طوری که برای ماندن و کار در غرب، باید به هر نوع خواری تن بدهند. در یکی از نامه‌ها وضعیت یکی از همین مهاجران به خوبی به نمایش گذاشته شده است:

«حَتَّى التَّقِيْتُ ذَلِكَ الْعَرَبِيَّ فِي الْفُنْدُقِ. عَادَ إِلَيَّ غُرْفَتِهِ بَيْنَمَا كُنْتُ لَا أَرَأُلُ أَنْظِفُهَا. بَدَأَ يُعَارِزُنِي بِالْفَاطِ نَابِيَّةٍ، رَدَدْتُ عَلَيْهِ بِالْعَرَبِيَّةِ لَعَلَّهُ يَجْهَلُ فَارْدَادَ وَقَاحَةٍ، ثُمَّ هَجَمَ عَلَيَّ. ضَرَبَنِي بِقُوَّةٍ قَبْلَ أَنْ يَغْتَصِبَنِي. اسْتَدْعَيْتُ أَمَّنَ الْفُنْدُقِ وَمُؤَدِّرَ شُؤُونِ الْمُؤَطَّفِينَ، أَرَبَتْهُمْ الْبَقَعُ الْحَمْرَاءُ وَأَثَارَ الضَّرْبِ وَثَيَايَ الْمُمَرَّقَةَ..» (همان: ۷۹)

(ترجمه: تا وقتی که با آن مرد عرب در هتل برخورد کردم. وقتی که هنوز در حال تمیز کردن اتاق بودم، به اتاقش برگشت. شروع کرد با الفاظ درشتی با من حرف زدن. با عربی جوابش را دادم شاید شرم کند اما وقاحتش بیش تر شد. سپس به من حمله کرد. پیش از این که مرا مورد تعرض قرار دهد، مرا کتک زد. حراست هتل را صدا کردم و هم‌چنین مدیر امور کارکنان را. لکه‌های سرخ و آثار کتک زدن من و لباس‌های پاره شده‌ام را نشان‌شان دادم.)

این زن که برای تأمین نیازهای خود راهی غرب شده، از قضا مورد تعرض یک مشتری ثروت مند عرب هم زبان خود قرار می گیرد و در این جا نویسنده هوشمندانه بی رحمی و ظلمی را که مردم شرق نسبت به خودی روا می دارند به تصویر می کشد.

۲-۱-۳. تنهایی و انزوای طلبی

تنهایی، انزوای طلبی و فرار شخصیت از دنیای واقعی و پناه بردن به عالم درون، از دیگر مؤلفه های رمانتیسیم سیاه در این داستان است. همان طور که راوی زن از نامه های داستان هم از سوی نظامی که در آن زیسته و هم نظامی که از بد حادثه به آن جا پناه برده، مورد ستم واقع و تعدی قرار می گیرد. همین می شود که در پایان نامه ای که وی راوی آن است در عالم تنهایی با خود چنین می گوید:

«أَتَفَرَّجُ عَلَى لَيْلٍ مِنْ هَوَاءٍ غَرِيبٍ لَا بِلَادَ لَهُ. لَيْلٌ سَمِيكٌ مِنَ الْقَطْرَانِ اللَّزِجِ يَلْتَصِقُ بِالْجُفُونِ وَيَالِدَيْنِ. هَذِهِ لَيْسَتْ حَيَاتِي. لَا أَذْرِي كَيْفَ انْزَلْتُ فِيهَا، وَ لَا مَنْ دَفَعَنِي دَفْعًا لِأَتَسَرَّلَ بِمَصِيرِي هَذَا وَأَقْفُلَ كُلَّ الْأَبْوَابِ وَرَائِي.» (همان: ۸۳)

(ترجمه: نگاه می کنم به شبی با هوای عجیب بی سرزمین. شبی ضخیم به ضخامت قیر که به پلک ها و دست ها می چسبد. این زندگی من نیست. نمی دانم چطور در آن لغزیدم و چه کسی مرا به سوی آن هل داد تا با این سرنوشت مواجه شوم و همه درها را پشت سرم بسته بینم.)

یا هنگامی که نوستالژی^۱ وی را به عالم تنهایی و انزوا می کشاند و این گونه به وصف عالم ساختگی جهان مدرن می پردازد که چگونه دستاورد غرب سرزمین زیبای خاطرات کودکی اش را به ویرانه ای بدل ساخته است.

«أَرَى أُمَامِي فِي الْمَقْهَى رَجُلًا جَالِسًا عَلَى كُرْسِيٍّ خَشَبِيٍّ فَاسْتَرْسَلُ فِي تَارِيخِ صِنَاعَةِ الْحَشَبِ، وَالْفَرْقِ بَيْنَ أَنْوَاعِ الْأَخْشَابِ وَاسْتِعْمَالِهَا وَقَدْ اسْتَطَرْتُ إِلَى مَا يُصِيبُ غَابَاتِ كَوْكَبْنَا مِنْ ضَرَرٍ، وَكَيْفَ يُعْرِيهَا وَيُصَحِّرُهَا حُبُّ الْهَامِرِغَرِ وَطُغْيَانُ رَأْسِ الْمَالِ الْمُتَوَحَّشِ وَالشَّرَكَاتِ الْعِمَالَقَةُ الْعَابِرَةُ لِلْخُدُودِ وَالْدُّوَلِ. .. إلخ.» (همان: ۱۱)

(ترجمه: در مقابلم، در قهوه خانه، مردی نشسته بر صندلی چوبی می بینم و شروع می کنم به گریز زدن به تاریخ ساخت چوب و فرق بین انواع چوب و کاربردهای آن و گاهی گریز می زنم به ضررهایی که به سیاره مان می زند و این که چگونه عشق همبرگر و طغیان سرمایه داری وحشیانه و شرکت های غول پیکر فرامرزی و دولتی سیاره ما را برهنه می کند و آن را بدل به صحرا می کند. . .)

غم و تنهایی از ابتدای نامه‌های برید اللیل در وجود شخصیت‌ها دیده می‌شود و این توصیفات صحنه‌پردازی از محیط اطراف بیانگر انزوای انسان معاصر است که چیزی برای اندیشیدن ندارد و به وصف صحنه‌های عادی زندگی می‌پردازد.

۲-۱-۴. مادی‌گرایی

پرداختن به مادیات و سرد شدن روابط میان شخصیت‌ها، مؤلفه دیگری است که در دیدگاه نویسنده بر پوچ‌گرایی و بحران عاطفه دلالت دارد. برکات به عمد صحنه‌های خشک و بی روح روابط میان افراد یک مجموعه را نمایان می‌سازد تا این گونه از فقدان انسانیت و نبود مهر و محبت در دنیای کنونی پرده بردارد. نمونه بارز تقابل میان بعد مادی با ارزش‌های اخلاقی، روابط عجیب دنیای مادری-فرزندی است که مادر را بی‌رحمی قلمداد می‌کند که حتی حیوانات اهلی را بر فرزند ترجیح می‌دهد:

«كَانَتْ تُعْنِي بِالذَّجَاجَةِ الْمَرِيضَةِ، تَحْمِلُهَا النَّهَارَ بِطُولِهِ كَيْ تُبْعِدَهَا عَنْ نَقَرَاتِ الدُّيُوكِ. تُطْعِمُهَا الْحَبَّ بِبَيْدِهَا وَلَا تَزْكُهَا إِلَّا بَعْدَ أَنْ تَتَعَاْفَى. تُصَلِّي لِلنَّعْجَةِ الَّتِي تَتَعَسَّرُ وَلَا دُحْمًا، تَبْقَى قُرْبَهَا تَمْسِدُ عَلَى رَقَبَتِهَا، تُعْنِي لَهَا... إِلَّا أَنَا. أَيَّامًا عَدِيدَةً لَمْ تَكُنْ تَلْتَفِتُ نَاحِيَّتِي. كَانَتْ تُدَلِّقُ الْمِيَاهَ السَّاخَنَةَ عَلَى رَأْسِي وَتَصْرُخُ فِي إِنْ اشْتَكَيْتُ. أَنَا، لَمْ يَكُنْ لِي أَيُّ فَائِدَةٍ؛ لَا بَيْضٌ وَلَا خَلِيبٌ وَلَا لَحْمٌ...» (همان: ۱۸)

(ترجمه: به مرغ مریض توجه نشان می‌داد، در طول روز او را با خود می‌برد تا از آسیب خروس‌ها دور نگه دارد. با دست خودش به آن غذا می‌داد و تا وقتی سلامتیش را باز نمی‌یافت، آن را رها نمی‌کرد. برای گاومیشی که سخت دنیا می‌آمد دعا می‌کرد، نزدیکش می‌ماند و گردشش را می‌مالید و برای آن آواز می‌خواند، جز من. روزهای زیادی هیچ توجهی به من نمی‌کرد. آب گرم روی سرم می‌ریخت و اگر شکایت می‌کردم، سرم داد می‌زد. من هیچ فایده‌ای نداشتم، نه تخم مرغ، نه شیر و نه گوشت.)

اگر با دیدگاه نمادشناسانه به شخصیت مادر در این بخش از داستان نگاه کنیم، مادر راوی، افزون بر معنای متداول خود، به مام وطن نیز اشاره دارد که متولیان آن هر کس برایش منفعت در پی داشته باشد، از او مراقبت می‌کند و تمام مهرش را نثارش می‌کند؛ اما اگر منفعتی در پی نداشته باشد، به ناگزیر باید آن وطن را ترک کند. اتفاقی که برای راوی رخ می‌دهد. «نماد، یک اصطلاح، نام یا حتی تصویری است که در زندگی روزانه ساخته شده است، اما علاوه بر معنای متداول، روشن و بی‌واسطه،

دارای معنی ضمنی ویژه‌ای است که به آنچه برای ما مبهم، ناشناخته یا پنهان است اشاره دارد» (فریدا، ۱۹۷۸: ۳).

۲-۱-۵. به رسمیت شناختن تابوهای عقیدتی توسط مهاجران

در زبان‌های پولینزیایی^۱، تابو^۲ به معنای «ممنوع بودن» و «قدغن بودن» بوده است و می‌توانسته برای هر نوع ممنوعیتی به کار برود» (آلاریج و باریج، ۲۰۰۶: ۱). تابو به آن گروه از رفتارها، گفتارها یا امور اجتماعی گفته می‌شود که بر طبق رسوم و آیین یا مذهب یا عرف جامعه، ممنوع و نکوهش‌پذیر است. ویژگی کلی تابو این است که به شدت به فرهنگ وابسته بوده و تابوی مطلق وجود ندارد. توضیح درباره این که چه چیز در یک فرهنگ و جامعه تابو محسوب می‌شود و میزان تابو بودن آن چقدر است، از فرهنگ و جامعه‌ای به فرهنگ و جامعه دیگر، تفاوت می‌کند» (شریفی و دارچینیان، ۱۳۸۸: ۱۲۸). در روابط میان راویان داستان، انسان حق ابراز مخالفت با عقاید ساخته غرب هم‌چون هم‌جنس‌گرایی را ندارد و این نشان می‌دهد فرد شرقی که از فرهنگی با دیدگاه مذهبی سفت و سخت برخوردار است، در برابر چنین مسائلی حق مخالفت ندارد؛ زیرا این مخالفت به مثابه تابوشکنی قلمداد می‌شود، بنابراین هم‌زیستی با تابوهای غربی از عوارض عصر پسااستعمار و مؤلفه‌های رمانتیسم سیاه معرفی گشته است. به رسمیت شناختن تابوهای عقیدتی و آزار دیدن راوی از دید زدن وی توسط مردی در ساختمان روبه‌رو با هدف هم‌جنس‌گرایی، نفرت و انزجاری را در وجود راوی شعله‌ور کرده است که قدرت بروز آن را ندارد؛ زیرا ابراز آن در نتیجه نفوذ سازمان‌های هم‌جنس‌گرایی در غرب ناقض حقوق بشر اعلام شده است؛ بنابراین پذیرش این مسأله به راوی تحمیل شده است. این نفرت و بیزاری، زمینه‌ای برای سیاه‌نویسی برکات در برید *اللیل* شده و از پیامدهای استعمار و تحمیل تابوهای ناشی از نتیجه نفوذ اندیشه‌های غربی در ذهن مهاجر عرب است.

«أَعْتَقِدُ أَنَّهُ بَاتَ عَلَيَّ أَنْ أَتَكَلَّمَ مَعَ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي لَا يَكْفُ عَنِ النَّظَرِ نَاحِيَتِي. رُبَّمَا تَفَاهَتْنَا. سَأَقُولُ لَهُ إِنِّي بِصَرَاحَةٍ أَحِبُّ النِّسَاءَ. أَعْنِي النِّسَاءَ فَقَطْ. وَلَيْسَ لَدَيَّ أَيُّ مَوْقِفٍ سَلْبِيٍّ مِنَ الْمَثَلَيْنِ، بَلْ لِي أَصْحَابٌ عَزِيزُونَ عَلَيَّ مِنَ الْ... . وَإِنْ وَجَدْتُ أَنَّ لَدِيهِ أَذُنًا صَاغِيَةً فَسَأُشْرِحُ لَهُ بِحُدُوءٍ كَيْفَ أَنَّ مَرَاقِبَتَهُ لِي أَمْرٌ مُزْعِجٌ؛ وَأَنَّهُ لَا لُزُومَ لِأَنْ أَذْهَبَ إِلَى الشُّرْطَةِ لِأَبْلِغَ عَنْ...» (برکات، ۲۰۱۸: ۱۹).

1. polynesian

2. taboo

(ترجمه: فکر می‌کنم که باید با این مرد که دست از سر دید زدن من بر نمی‌دارد حرف بزنم. شاید به تفاهم برسیم. صراحتاً به او خواهم گفت که من زنان را دوست دارم. منظورم فقط زنان است و هیچ موضع منفی نسبت به هم‌جنس‌گرایان ندارم، بلکه من بین هم‌جنس‌گرایان دوستان عزیزی دارم و اگر گوش شنوا داشته باشد، برای او در کمال آرامش توضیح خواهم داد که دید زدن من کاری آزار دهنده است و این که لزومی ندارد نزد پلیس بروم برای شکایت...)

میزان وحشت و تنفر راوی از هم‌جنس‌گرایی که در جامعه از ابراز آن خودداری می‌کند چنین است:

«فَقَدْ قَرَأْتُ فِي أَحَدِ الْكُتُبِ أَنَّ بَيْنَ الْمُثَلِّينَ مَنْ تَتَحَوَّلُ رَغْبَاتُهُ الْمَكْبُوتَةُ إِلَى أَفْعَالٍ جُرْمِيَّةٍ غَايَةً فِي الْعُنْفِ، بِسَبَبِ أَنَّهُ لَا يَسْتَطِيعُ السَّيْطَرَةَ عَلَيْهَا؛ لَا خَدَّ لِسَادِيتِهِ، وَلَا حَتَّى فَعَلَ الْقَتْلَ يَشْفِي مِيلَهُ الْمَرْضِي. كَثِيرُونَ مِنْ هَؤُلَاءِ يَتَحَوَّلُونَ إِلَى سَفَاحِينَ...» (همان).

(ترجمه: یک بار در کتابی خواندم که بین هم‌جنس‌گرایان کسانی هستند که به یکباره تغییر رفتار می‌دهند و امیال سرکوب شده‌شان تبدیل به جرم‌هایی بی‌نهایت خشن می‌شود؛ زیرا نمی‌توانند که آن را کنترل کنند. بیماری سادیسم حد و مرز نمی‌شناسد، به گونه‌ای که حتی آدم‌کشی هم این تمایل بیمارگونه‌اش را شفا نمی‌دهد. بسیاری از این هم‌جنس‌گرایان به آدم‌های خونریز تبدیل می‌شوند.) (همان: ۱۹)

اندیشه‌های جهان استعمارگر، افراد مهاجر را وادار به زدن نقاب افرادی می‌کند که ضدیتی با انحرافات اخلاقی ندارند. در حالی که شرق، به خاطر مختصاتی که دارد، ذاتاً توان پذیرش و به رسمت شناختن چنین تابوهای عقیدتی را ندارد؛ اما همین انسان شرقی، در هجرت، وادار می‌شود که آن را به رسمیت بشناسد حتی اگر تا مغز استخوان از آن منزجر باشد «نقاب چیزی است که ما در تماس با دیگران بر چهره می‌زنیم و ما را به گونه‌ای که می‌خواهیم در جامعه ظاهر شویم، نشان می‌دهد. بدین ترتیب، نقاب ممکن است با شخصیت واقعی ما مطابقت نکند. مفهوم ظاهری نقاب ظاهراً شبیه به مفهوم جامعه شناختی ایفای نقش است که در آن افراد در موقعیت‌های مختلف نقش خود را متناسب با انتظارات دیگران ایفا می‌کنند» (شولتز^۱ و دیگران، ۱۳۸۵: ۴۹۵). به عبارت دیگر، نقاب، شخصیت دوباره‌ای است که جامعه به فرد تحمیل می‌کند که برای مصلحت‌اش آن را بپذیرد. برخی حتی پا را

فراتر گذاشته و زدن نقاب را یک ضرورت می‌دانند: «نقاب یک لزوم و ضرورت است. توسط آن به دنیای خود مربوط می‌شویم» (فوردهام^۱، ۱۳۸۸: ۸۰).

۲-۱-۶. ترس و وحشت

هدی برکات راویان متعددی را در متن داستان به کار می‌گیرد که گویا از چیزی وحشت زده و گریزانند؛ این ترس بخشی از افکار منفی مهاجرانی است که از قضا آنان را بیش‌تر به لبه پرتگاه می‌کشاند و از زندگی تاریک و سیاه آنان پرده برمی‌دارد. اضطراب پنهان یکی از راویان از ترس نگاه بدبینانه مسئولان فرودگاه غربی و دور کردن بدبینی نسبت به خود، گویای همین ترس است که در قالب نامه بیان می‌شود.

«اَكْتُبُ إِلَيْكَ مِنَ الْمَطَارِ قَبْلَ أَنْ يَأْخُذُونِي، وَقَبْلَ أَنْ أَصِلَ إِلَى حَاجِزِ الْأَمْنِ الْعَامِ، فَهُمْ يُرَاقِبُونَ كُلَّ حَرَكَةٍ خَوْفًا مِنَ الْإِرْهَابِيِّينَ، بَدَأَ مِنْ بَابِ الدُّخُولِ الرَّئِيسِيِّ. يَدُورُونَ فِي مُخْتَلَفِ الْأَنْحَاءِ بِلِبَاسٍ مَدَنِيٍّ. . . لِكَيْ يَحْتَطُّ لِلْأَمْرِ وَسَائِدُو كَمَنْ يَنْتَظِرُ مُسَافِرًا. فَأَنَا لَا أَحْمِلُ حَقِيبَةً وَقَدْ فَتَحْتُ سِتْرِي لِيَرَوْا أَنِّي لَا أَحْمِلُ حِزَامًا نَاسِفًا.» (برکات، ۲۰۱۸: ۴۹).

(ترجمه: از فرودگاه به تو نامه می‌نویسم پیش از این که مرا بگیرند و پیش از این که به بخش امنیت عمومی برسم. آن‌ها از ترس تروریست‌ها مراقب هر حرکتی هستند و این مراقبت را از در اصلی ورودی شروع می‌کنند. با لباس غیرنظامی در گوشه‌های مختلف سرک می‌کشند... ولی من احتیاط کردم تا چنان به نظر برسم که منتظر مسافری هستم؛ زیرا کیف به دوش نمی‌گیرم و کتم را باز نگه داشته بودم تا ببینند که کمر بند انفجاری ندارم)

فرو دست نگه داشتن مهاجرین و خصوصاً زمانی که از روی ناچاری به دیگری فرادست پناه می‌برند، ترند دیگری است که استعمار مدرن به شرق ارزانی داشته و پیامدهایش در قالب رمانتیسم سیاه بیان می‌گردد. راوی از گذشته هولناک خود بیزار و فراری است و طرف فرادست ماجرا با نیرنگ و فریب او را هم‌چون زندانی در خانه نگه می‌دارد تا هم‌چون برده از او استفاده کند.

«نَسْأَلُنِي أحيانًا عَنْ حَيَاتِي، فَأَقُولُ لَهَا إِنِّي لَا أَحِبُّ أَنْ أَتَدَكَّرَ الْمَاضِي الرَّهِيْبَ، وَأُرِيدُ أَنْ أَنْسَى عَذَابَاتِي... لَدَا شَدَدَتْ عَلَيَّ أَلَا أَخْرَجَ مِنَ الْبَيْتِ، وَأَلَّا أَفْتَحَ الْبَابَ لِأَيِّ طَارِقٍ. حَتَّى السَّائِرُ يُنْبِغِي لِي أَنْ أَقْبِعَهَا مُغْلِقَةً، وَالْأَضْوَاءَ مَا دَامَتْ هِيَ فِي الْحَارِجِ، هَكَذَا حَتَّى نَجِدَ حَلًّا» (۶۱-۶۲).

(ترجمه: گاهی اوقات در مورد زندگیم پرسش می‌کند، به او می‌گویم که من دوست ندارم که گذشته‌ترسناکم را به یاد بیاورم، و می‌خواهم عذاب‌هایم را فراموش کنم... . لذا شدیداً تأکید کرد که نباید از خانه بیرون بروم و این که در را به روی هیچ کس باز نکنم. حتی باید پرده‌ها و نورها را بسته نگه دارم، تا وقتی که او بیرون از خانه است. به این ترتیب تا وقتی که راه حلی پیدا کنیم.)

وضعیت نامساعد راوی در جایگاه فردی مهاجر، زمینه را بیش از پیش فراهم می‌کند که تحت سیطره‌ی یکی از افراد جامعه‌ی غربی قرار بگیرد. به طوری که هر چه آن زن غربی هم‌چون یک عروسک گردان انجام دهد، راوی هم‌چون عروسک خیمه شب بازی به اجرا در بیاورد. نویسنده نیز به شکلی هوشمندانه، وضعیت او را هم‌چون یک زندانی به تصویر می‌کشد. همان‌گونه که یک زندانی حق خروج از خانه ندارد او نیز اسیر خانه‌ی زن می‌شود. وضعیت او حتی از یک زندانی نیز بدتر است؛ زیرا یک زندانی حق هواخوری دارد؛ اما راوی از این حق نیز محروم است.

یا آخرین بخش رمان *برید اللیل*، با روایت پست چی داستان خاتمه می‌یابد که با ظهور داعش از کار بیکار شده و تن به آوارگی می‌دهد و هم‌چون حیوانات از ترس جنگ و ویرانی در طویله‌ها پنهان می‌شوند و یا در راه‌ها می‌میرند:

«صَبْرْتُ مُوَظَّفًا فِي مَكْتَبِ الْبَرِيدِ، لَا يَجُولُ وَلَا يُوزَعُ شَيْئًا، بِسَبَبِ الْحُرُوبِ وَالْمَعَارِكِ الَّتِي نَزَلَتْ مِنَ السَّمَاءِ أَوْ صَعِدَتْ مِنْ جَهَنَّمَ، لَا أَحَدٌ يَفْهَمُ كَيْفَ، أَوْ لِمَاذَا. دَاعِش. دَاعِش يَقُولُونَ، وَتَهْرَبُ الْحَالِقُ وَتَمُوتُ عَلَى الطَّرِقاتِ، أَوْ تَخْتَبِئُ فِي زُرَائِبِ الْحَيَوَانَاتِ» (برکات، ۲۰۱۸: ۱۲۴).

(ترجمه: کارمند اداره‌ی پستی شدم که نه دیگر می‌توانست بگردد و نه چیزی توزیع کند. به خاطر جنگ و جدال‌هایی که یا از آسمان نازل شده بود یا از جهنم، هیچ کس نمی‌توانست بفهمد که چگونه و چرا. داعش، به او داعش می‌گفتند و خلق الله فرار می‌کنند و بین راه می‌میرند، یا در طویله‌ها پنهان می‌شوند.)

۲-۱-۷. بحران هویت

هویت از نیازهای روانی انسان و پیش‌نیاز هر گونه زندگی اجتماعی است. اصولاً زندگی اجتماعی بدون وجود راهی برای دانستن این که دیگران کیستند و بدون نوعی درک از این که ما کیستی، غیر قابل تصور است» (شادمان، ۱۴۰۱: ۷۵). یکی از جلوه‌های تسلیم شدن طرف فرودست در برابر فرادست، تن دادن به ارزش‌های اخلاقی طرف فرادست است. این وادادگی به خاطر پناه بردن طرف

فرو دست به سویه فرادست ماجراست. این به معنای از خودیگانگی فرد استعمار شده است. «خودمحوری غربی موجب از خودیگانگی استعمارگر و استعمارزده و هم چنین مانع فرهنگ و تمدن هر دو طرف برای رسیدن به پیشرفت، آگاهی؛ آزادی و رهایی شد. فرهنگ استعمارزده قبل از استعمار مسیر ترقی را طی می کرد؛ اما استعمار هم رهایی غربی و هم رهایی شرقی را مانع شد» (عباسی، آریایی نیا، ۱۳۸۸: ۲۰۴). «به باور قانون نوشتار ملت استعمارزده، همانند سیاهان، بازسازی فرهنگی و بومی برای چاره اندیشی در باب از خودیگانگی است که گریبان گیر جامعه استعمارزده شده است» (پین، ۱۳۸۶: ۴۰۶).

مثال مذکور نقد تلویحی خانم برکات بر هویت مخدوش شده فرد مهاجر در غربت را بیش تر آشکار می سازد. نویسنده در قالب طنز چهره زشت زن استعمارگری را برملا می کند که با بی شرمی تمام سعی در تحمیل فرهنگ خود به فرد مهاجر دارد و این فرد که در متن داستان نمادی از یک انسان نیک سرشت می باشد، در نتیجه فشار زن غربی و به قصد انتقام به سارقی بدل می شود تا فرهنگی غلط و متفاوت با گذشته را بپذیرد.

«صِرْتُ، فِي غِيَابِهَا، أَفْتَحُ الْحَزَائِنَ وَالْأَذْرَاجَ. عَرَفْتُ مِنْ أَوْرَاقِهَا أَنَّهَا فِي أَوَاسِطِ الْخَمْسِينِيَّاتِ، أَيُّ أَنَّهَا أَصْغَرُ مِمَّا يَبْدُو عَلَيْهَا بَكْثِيرٍ. رُبَّمَا بِسَبَبِ التَّجَاعِيدِ فِي وَجْهِهَا وَيَدَيْهَا، وَالْأَرْجَحُ بِسَبَبِ شَارِبِهَا الَّذِي لَا تَنْتَفَعُ لَا تَنْتَفُ شَيْئًا، لَا حَاجِبُهَا وَلَا يُبْطِئُهَا وَلَا سَاقِهَا. وَهِيَ صَارَتْ تَتَمَشَّى أَمَامِي بِثِيَابٍ مَكْشُوفَةٍ بِالْحَرَجِ، فَأَقُولُ: هِيَ هَكَذَا حُرَّةٌ فِي بَيْتِهَا. هَكَذَا هُمْ الْأَجَانِبُ. لَا يَخْجَلُونَ مِنَ الْعُرْيِ مِثْلَنَا. أَنَا كُنْتُ أَخْجَلُ، لَكِنْ هِيَ لَا» (برکات، ۲۰۱۸: ۶۳).

(ترجمه: در غیاب او در کمدها و کشوها را باز می کردم. از برگه های هویت او فهمیدم که او در میانه های پنجاه سالگی است. یعنی خیلی کوچک تر از آنچه به نظر می رسد. شاید به خاطر چروک های صورت و دستش و به احتمال زیاد به خاطر موهای صورتش که آن را کوتاه نمی کند. هیچ چیز را نمی گیرد، نه ابروهایش و نه موی زیر بغل و نه موی زاید ساق هایش و او بدون رودربایستی در برابر من با اندام برهنه می گردد. با خودم می - گویم: او این طور در خانه اش راحت است، خارجی ها این طوری هستند. مثل ما از برهنگی شرم ندارند، اما من شرم داشتم و او نه)

در کتاب «فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی» در مورد دیدگاه زن غربی مادی گرا به مقوله برهنگی می گوید:

«در چنین جامعه‌ای زن کالایی می‌شود که ارزش آن به اندازه لذت بخشی آن است. زن دیگر آن انسانی نیست که امانتدار الهی است و حتی می‌تواند تا بدان جا تعالی پیدا کند که به لقای پروردگار خویش دست یابد، نه، او فقط تن است و ارزش او به اندازه ارزش تن اوست. و اگر زن در این تمدن و در این جامعه، خود را به نمایش نگذارد، برای او چه باقی می‌ماند. اگر او را نبینند، او دیگر چه ارزشی دارد؟ همه موجودیت و هستی او در این است که او را ببینند و با نگاه خریداری ارزیابی کنند. اگر دکارت پیش از چهارصد سال قبل گفته بود: «من می‌اندشم، پس هستم. زن در جامعه امروز غرب و همه جامعه‌های امروزی غرب‌زده، ناچار باید بگوید: «مرا نگاه می‌کنند، پس هستم.» (حداد عادل، بی تا: ۱۱)

بخش مذکور از رمان *برید اللیل*، بیانگر اهمیت نهادینه شده در وجود راوی به مثابه فردی عرب برای قضیه حیا و شرم و در مقابل بی‌اهمیتی آن برای فردی غربی در کسوت زن پناه دهنده اوست. حاکمیت ارزش‌های مدرن غربی در کشورهای شرقی و عربی، عارضه دیگری است که باعث نهادینه ساختن ریاکاری در نزد افرادی است که تبار شرقی دارند و این شیفتگی به ظواهر زندگی مدرن، آن‌ها را به ریاکاری سوق می‌دهد؛ راوی زن بعد از فاحشگی و رسیدن به اهدافش، کاملاً حفظ ظاهر می‌کند تا از قضاوت‌های افراد جامعه که او را زیر نظر دارند در امان بماند.

«سَافَرْتُ إِلَى الْبَلَدِ مُحْمَلَةً بِالْهَدَايَا، وَتُحِبَّةً كَمَا الْآخِرِيَّاتِ، بَلْ بِالْأَسْوَدِ مِنْ رَأْسِي حَتَّى أَخْصَصَ قَدَمِي» (همان: ۸۰).
(ترجمه: به کشور بازگشتم درحالی که همراه خود هدایا داشتم و مانند دیگران محجبه بودم؛ به گونه‌ای که سر تا پا سیاه پوشیده بودم)

و در نهایت راوی با لحنی دردمندانه ریشه همه مشکلات را چیزی می‌داند که دگرگون کننده ارزش‌هاست:

«لَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَصْدَقَ أَنَّ هَذَا كُلَّهُ سَبَبُ الْمَالِ، وَخَشَعْتُ...» (همان: ۸۲)

(ترجمه: نمی‌توانم باور کنم که پول و حرص تو علت همه این‌هاست...)

۲-۸. آوارگی

آوارگی و در ادامه خودانتقادی از شاخصه‌های مطرح رمانتیسیم سیاه به شمار می‌رود. انتقادی که راوی نامه چهارم رمان، از مادر و برادرش به عنوان مسبب آوارگی‌اش می‌کند، بیانگر همین قضیه خود

انتقادی است. نظریه گفتمان انتقادی، بیش تر دیدگاه کسانی را مطرح می کند که شدیدترین رنج را در نظام سیاسی - اجتماعی تحمل می کنند و کسان یا فرهنگ یا سیاست عامل ایجاد این نابرابری ها را به چالش می کشد» (سلطانی، ۱۳۸۷: ۳۲). راوی نالان از مادر در این اپیزود دلالتی است صریح بر آوارگی که به خود انتقادی می انجامد:

«صِرْتُ أَتَدَكُّزُ، مِنْ أَلَمِي وَفَهْرِي، أَنْ أُمِّي كَانَتْ سَبَبَ زَوَاجِي التَّعَسِ وَأَنَا بَعْدُ لَمْ أَتَمِّ الرَّابِعَةَ عَشْرَةَ. وَهِيَ لَمْ تَغْفِرْ لِي طَلَاقِي، وَلَا أَنْتَ، بَلْ كُنْتُمَا سَبَبَ هَجْرَتِي إِلَى هَذَا الْبَلَدِ، وَعَمَلِي خَادِمَةً فِي بُيُوتِ النَّاسِ فِي تَنْظِيفٍ وَسَخٍ بَشَرٍ لَا أَعْرِفُهُمْ، فِي حَمَامَاتِ الْمَطَاعِمِ وَغُرَفِ الْفِنَادِقِ» (۷۷).

(ترجمه: از رنج و دردم به یاد آوردم که مادرم، دلیل ازدواج بدم بود، وقتی که هنوز هم چهارده سال را هم تمام نکرده بودم. و نه تو و نه او، مرا به خاطر طلاقم نبخشیدید بلکه علت مهاجرتم به این کشور و خدمتکار و نظافتچی شدن من برای پاک کردن کثافت های آدم های غریبه در حمام های رستوران ها و اتاق های هتل ها شدید.)

راوی در این جا سهم عمده ای برای مادر و برادرش به عنوان اعضای یک خانواده سنتی شرقی عربی، به عنوان مسبب بدبختی هایش قائل است؛ زیرا معتقد بودند زن به هر قیمتی حتی نابودی اش نباید از جدایی دم بزند. نگاه منفی خانواده و جامعه به یک زن مطلقه باعث آوارگی او در سرزمینی بیگانه شد و تنها نقش اجتماعی که می توانست در یک جامعه غربی استعمارگر ایفا کند، پاک کردن کثافت آن هاست. این زن آواره صراحتاً بیان می کند که نگاه بدبینانه جامعه به یک زن مطلقه باعث آوارگی او شد:

در رابطه خانوادگی ترسیم شده، اثری از آرامش، دوستی و رحمت و مهربانی نیست. لذا می توان گفت که باید در نام گذاری خانواده بر چنین رابطه ای تردید کرد. بنابراین برکات در این بخش، انتقاد تندی از وضعیت خانواده های شرقی دارد.

«كَانَتْ أُمِّي رَاضِيَةً، فِي تِلْكَ الْأَيَّامِ، لِأَنِّي ابْتَعَدْتُ عَنْهَا، أَنَا وَفَضِيحَةُ طَلَاقِي، وَلَئِنِّي كُنْتُ أُرْسَلُ إِلَيْهَا الْمَالَ بِانْتِظَامٍ» (همان).

(ترجمه: مادرم خشنود بود، در آن روزها، زیرا من از او دور شده بودم، من و رسوایی طلاقم و دیگر این که برایش به طور منظم پول می فرستادم.)

آوارگی تنها نصیب این زن نیست بلکه دختر او نیز با طمع‌ورزی مادر بزرگش، در ازای پول، به مردی در یکی از کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس به فروش می‌رسد تا دخترش قربانی دیگری باشد که به سوی آوارگی سوق داده می‌شود.

«تَرْوُجَهَا كَمَا عَشْرَاتٍ غَيْرَهَا. وَحِينَ قَابَلْتُهُ فُوجِئْتُ بِأَنَّهُ تِرَانَسْ؛ أَيُّ لَا رَجُلٌ وَلَا امْرَأَةٌ. رَجُلٌ مُتَبَرِّجٌ كَالنِّسَاءِ وَيَلْبَسُ ثِيَابَهُنَّ. كَهْلٌ وَتَمِيمٌ وَخَلِيعٌ» (برکات، ۲۰۱۸: ۸۰).

(ترجمه: مثل ده‌ها دختر دیگر با او ازدواج کرده بود. و وقتی او را دیدم، به صورت غافلگیرانه‌ای متوجه شدم که او دو جنسه است. یعنی نه مرد است و نه زن. مردی که مثل زنان آرایش کرده بود و لباس آن‌ها را می‌پوشد. میانه سال، چاق و هرزه.)

این که یک فرد دو جنسه که نه مرد است و نه زن، یعنی مرد است، اما مانند زنان لباس می‌پوشد و هم‌چون آنان آرایش می‌کند، بیانگر بی‌هویتی اوست. «یکی از بزرگ‌ترین مؤلفه‌های ادبیات پسا استعمار هویت است؛ زیرا غرب هویت این مردم را خدشه‌دار کرده است. این قضیه به خصوص در مورد مهاجران و افرادی که گرفتار چندفرهنگی و تکثرند، نیز صادق است» (نیکخو، ۱۳۸۵).
قهوه‌خانه به عنوان نماد دیگری از انفعال و بی‌کنشی جوانان گریزان عرب لقب می‌گیرد که از مواطن خود گریزان هستند.

«سَأُحَاوِلُ. رُبَّمَا أَعْتُرُ عَلَيْهِ فِي بَارِيسَ؛ فِي أَحَدِ الْمَقَاهِي الَّتِي تَجْمَعُ الشُّبَّانَ الْعَرَبَ التَّانِيهِينَ، الْهَارِبِينَ مِنْ شَيْءٍ مَا. لَنْ يَكُونَ ذَلِكَ صَعْبًا جَدًّا» (برکات، ۲۰۱۸: ۴۸).

(ترجمه: تلاش خواهم کرد. چه بسا او را در پاریس بیابم. در یکی از قهوه‌خانه‌هایی که جوانان سرگردان عرب را دور هم گرد می‌آورد که هر یک از چیزی گریخته‌اند. این کار دشوار نخواهد بود.)

در نامه دیگر رمان «برید اللیل» نیز مسئله مهاجرت اجباری که باعث ایجاد مشکلاتی تازه برای مهاجر می‌شود مطرح شده است. راوی آن، آشکارا از انگیزه مهاجرتش سخن گفته است:

«أَيُّ، أَنَا لَمْ أَتْرُكِ الْبِلَادَ هَرَبًا مِنْكَ أَوْ مِنَ الْحُرُوبِ، وَلَا مِنْ أَجْلِ أَنْ أَكْمِلَ تَعْلِيمِي وَأُحَسِّنَ شُرُوطَ مُسْتَقْبَلِي... أَنَا هَرَبْتُ مِنَ الْقِيَاصَةِ، وَلَحَقْتُ بِالْغُرَابِ الَّذِي أَحْبَبْتُ، وَالَّذِي لَمْ يَكُنْ قَدْ تَبَقَّى لِي غَيْرُهُ...» (همان: ۸۹-۹۰).

(ترجمه: پدر، من کشور را به خاطر فرار از تو یا از جنگ‌ها رها نکردم. و نه به خاطر ادامه تحصیل یا بهبود بخشیدن به شرایط زندگی در آینده... من از جنگ سزارها فرار کردم و به کلاهی که دوست داشتم پیوستم. و به آنچه که به غیر از آن برایم نمانده بود...)

۹-۱-۲. پذیرش هژمونی

در داستان *برید اللیل* نویسنده با استعمار جنسی و تن‌فروشی شخصیت‌های داستان، نوعی سلطه پنهان را به تصویر می‌کشد که از آن به هژمونی یاد می‌شود. به گفته گرامشی «هژمونی، همان سلطه حاکم از طریق رضایت‌مندی است. سلطه‌گر با استفاده از رضایت مردم، آن‌ها را سرکوب می‌کند و تحت سلطه خود در می‌آورد. این سلطه از طریق فرهنگ اعمال می‌شود؛ زیرا آن‌ها معتقدند یک فرهنگ مشترک و بی‌طرف را ترویج می‌دهند که در واقع لایه زیرین آن، همان ارزش‌ها و خواسته‌های خودشان را در خود نهفته دارد. مردم تحت سلطه نیز با پذیرش این فرهنگ و رضایت‌مندی از آن، در سرکوبی خویش شریک می‌شوند و نتیجه، نوعی سلطه نرم است» (فتوحی، ۱۳۹۰: ۳۲۰). راوی زن در برخورد با مرد مورد علاقه‌اش ابراز می‌دارد که همه احساسات زنانه خود، از جمله حساسیت نشان دادن نسبت به چشم‌چرانی یا مناسبات غیراخلاقی مرد را در خود کشته و با کمال میل پذیرفته است که مرد طرف مقابلش، حق دارد در کنار او با زنان دیگر رابطه برقرار کند. این وضعیت طبعاً به بدل شدن زن به عنوان ابژه جنسی محض دامن می‌زند؛ زیرا زن در حالت عادی نیز در جایگاه فرودست قرار دارد حال اگر بخواهد داوطلبانه زیر بار فسادهای مرد عاشق یا مرد زندگی‌اش برود، وضعیت او بدتر خواهد شد. ذکر این نکته ضروری است که امپریالیسم فرهنگی در پی تحمیل کالاهای ارزش‌ها و اولویت‌های شیوه زندگی غربی بوده و نقش تعیین‌کننده صنایع فرهنگی غرب در فرایند جهانی شدن فرهنگ، بر جایگاه مهم اقتصاد در عرصه فرهنگ دلالت دارد.

«هَلْ ذَهَبَ إِلَى امْرَأَةٍ أُخْرَى، أَحَبَّتَهُ أَكْثَرَ مِنِّي؟ وَلِمَاذَا يُخْفِيهَا، وَهُوَ يَعْرِفُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ لِأُمَانِيعَ؟ كَيْفَ أُمَانِيعَ، وَبِأَيِّ حَقٍّ؟ فَهُوَ لَطَالَمَا أَفْهَمَنِي أَنَّ لَا حَقُّوقَ لِي عِنْدَهُ، وَأَنَا قَبِلْتُ. ارْتَضَيْتُ بِمُهَانَاتٍ أَكْثَرَ إِيلَامًا. كُنْتُ أَرِيدُ طَمَآنَتَهُ. صِرْتُ مِنْ أَجْلِهِ امْرَأَةً أُخْرَى. ارْتَضَيْتُ مَا لَا تُرْضِيهِ امْرَأَةٌ مِنْ بَلَدِهِ» (برکات، ۲۰۱۸: ۱۰۱).

(ترجمه: آیا به سمت زنی دیگر رفت که از من بیش‌تر دوستش داشت؟ دیگر چرا آن را پنهان می‌کند. می‌دانست که من مانع او نیستم؟ چطور و با چه حقی مانع او باشم؟ پس او دیرزمانی است که به من فهمانده من

حقی در نزد او ندارم و این وضعیت را پذیرفتم. زیر بار توهین‌هایی دردآورتر رفتم. می‌خواستم او را مطمئن سازم. به خاطر او بدل به زنی دیگر شده بودم. زیر بار چیزی رفتم که هیچ زن دیگری از سرزمین خودش نمی‌رفت.

مصادق دیگر استعمار جنسی و پذیرش هژمونی در این رمان در نامه چهارم رمان رخ می‌دهد. جایی که راوی آن، با صراحت توضیح می‌دهد که چطور برخی دختران عربی، برای کسب درآمد به کشورهای خارجی رفته و آن‌جا با تن‌فروشی ثروتی به هم می‌زنند و آن ثروت را به داخل کشور خود می‌برند تا ثروت خود را با خرید وسایل تجملاتی به رخ دیگران بکشند:

«صِرْتُ أَسْمَعُ بِرَحَلَاتِ الْبَنَاتِ الْمُتَكَرِّرَةِ إِلَى الْبَلَدِ. كَيْفَ تَصِلُ الْوَاحِدَةُ مُحْمَلَةً بِالْهَدَايَا ذَاتِ الْمَارَكَاتِ؛ كَيْفَ تَعْرِضُ مَصْغَاغَهَا هُنَاكَ عَلَى الزُّؤَارِ الْكَثُرِ؛ كَيْفَ تَسْتَأْجِرُ سَيَّارَةً وَتَعْمَرُ بَيْتًا وَتُرِيحُ أَبَاهَا مِنَ الشُّغْلِ. وَلَا أَحَدٌ يَسْأَلُ نَفْسَهُ مِنْ أَيْنَ هَذَا كُلُّهُ. بَلَّا إِنَّ الْبِنْتَ مُحَجَّجَةً، وَأَحْيَانًا كَثِيرَةً مُنْقَبَةً، فَكَيْفَ لِأَحَدٍ أَنْ يُشَكِّكَ فِي أَخْلَاقِهَا...» (همان: ۷۷).

(ترجمه: شنیده بودم که دخترها، سفرهای متعددی به این کشور می‌کنند. چطور یکی با هدیه‌های مارک‌دار می‌رسد؛ چطور جواهراتش را به معرض دید دیدار کنندگان بیارش می‌گذارد، چطور ماشین اجاره می‌کند و خانه تعمیر می‌کند و پدرش را از کار کردن خلاص می‌کند. و کسی از او سوال نمی‌کند که این‌ها از کجا آمده است. از آن‌جا که این دختر محجَّبه است و حتی گاهی نقاب‌دار، پس چطور امکان دارد، کسی در اخلاق او تشکیک وارد کند.)

این که مردان یک کشور غربی، دختران یک کشور عربی را در ازای دلار تصاحب جنسی کنند و بعد روانه کشورشان کنند، مصداقی تمام عیار از استعمار جنسی است. این زنان، پول حاصل شده را خرج وسایل و ابزاری می‌کنند تا شکل ظاهری زندگی‌شان شبیه غربی‌ها شود. به عبارتی، دست به تقلید از شیوه زیست آنان می‌زنند. «تقلید و تقلید کردن از مؤلفه‌های مرکزیت‌بخشی به قدرت‌های بیگانه است. تقلید صرف و افراطی، عمیقاً با وازدگی افراد از خود و هویت خویش همراه است. در سیر الگوپذیری، شخصیت‌ها به این باور رسیده‌اند که بیگانگان حاضر در میان آنان از نظر مقام، نژاد، طبقه، اندیشه و فرهنگ از مرتبه برتری برخوردارند و سعی در شبیه‌سازی خود با دیگری بیگانه دارند. این نوع واکنش افراطی و ناآگاهانه، با ترک خودبودگی و هویت ملی و به وجود آمدن ذهنیت دوطاره توأم است» (حاجتی و رضی، ۱۳۹۵: ۴۸-۴۹). سویه انتقاد نویسنده، هم به غربی‌های استعمارگر است و هم به استعمارشدگان که در ازای دلارهای خارجی حاضر به تن‌فروشی می‌شوند و این دلارهای خارجی را

خرج تجمّلاتی غیر ضروری، برای شبیه ساختن ظاهر زندگی خود با غربی‌ها می‌کنند» (مرادی و حسینی، ۱۳۹۴: ۱۰۴). «دامنه نفوذ هژمونی تا آن‌جاست که حتی عادات، راه رفتن، سلیقه، آداب و رسوم و ... می‌توانند قالبی هژمونیک داشته باشند بی‌آن‌که خود فرد متوجه آن باشد» (تقدیسی، ۱۳۹۳: ۱۶).

۲-۱-۱۰. مرگ‌اندیشی

قتل و کشتار و مرگ انسان‌ها، دیگر مؤلفه مستخرج از داستان هدی برکات است که در چهارچوب رمانتیسیم سیاه و برای ترسیم دنیای پر تنش نویسنده به آن پرداخته شده است. نویسنده صحنه وقوع جرم را آن‌چنان ساده و بی‌اهمیت جلوه می‌دهد تا نشان دهد در دنیای بی‌رحم امروزی کسی برای جان خود ارزشی قائل نیست و خواننده این پدیده را عادی تصور کند. هدی برکات در این رمان نشان می‌دهد که چطور حجم متراکم فشارهای گوناگونی که بر مهاجران فرودست تحمیل شده است سرانجام خشونت جسمی را در پی دارد:

«ذَلِكَ بِأَنِّي قَتَلْتُ تِلْكَ الْمَرْأَةَ. فِي لَحْظَةٍ رُغِبَ أَصَابَتْنِي وَاسْتَبَدَّتْ فِيَّ، قَتَلْتُهَا. كُنْتُ نَائِمًا فَرُبَّمَا، وَفَجْأَةً اِلْتَصَقَتْ بِي. وَأَنَا بَيْنَ النَّوْمِ وَالْيَقَظَةِ أَحْسَسْتُ وَرَأَيْتُ أَنَّ دَيْدَانًا تَدُبُّ عَلَى جِلْدِي. أَبْعَدْتُ يَدَهَا كَمَنْ يَكْحَطُ دَيْدَانَ الْجُثْثِ. لَكِنَّهَا عَادَتْ إِلَيَّ لِمَسِي وَالضَّغْطِ عَلَى أَعْضَائِي فَاشْتَعَلَ رَأْسِي خَوْفًا أَوْ غَضَبًا، أَوْ الْإِثْنَيْنِ مَعًا. دَمٌ أَرَزَقُ مَسْمُومٌ نَفْصَ جِسْمِي وَغَشْيِي عَيْنِي. لَمْ أَع مَا حَدَثَ سِوَى فِي الصَّبَاحِ» (همان: ۷۰).

(ترجمه: همه این‌ها به خاطر آن است که هنگامی ترس و جنون جسم و جانم را در خود فرو برده بود و به روحم چنگ انداخته بود او را کشتم. نزدیک او خوابیده بودم. ناگهان به من چسبید و من در میان خواب و بیداری احساس کردم که کرم‌هایی روی پوستم می‌لولند. دستش را پس زدم مانند کسی که کرم‌های بدن را دور می‌کند؛ ولی او دوباره به لمس من بازگشت و روی اعضایم فشار آورد. سرم از ترس یا خشم گر گرفته بود. شاید هم از هر دو. خونی آبی و مسموم بدنم را تکان داد و چشمانم را بست. تنها صبح بود که فهمیدم چه اتفاقی رخ داده).

جوان عرب، در وضعیتی کاملاً ناخودآگاه، کنشی از خود بروز می‌دهد که بیانگر احساس واقعی او نسبت به زنی است که او را تحت سلطه خود آورده است. شاید اگر این تفسیر را نمادی از روابط استعمارگر و استعمار شده بدانیم، پی به کینه درونی خواهیم برد که استعمار شده نسبت به بیگانه در دل

می‌پروراند و در حالت ناخودآگاه بروز می‌یابد. اعتراف راوی نسبت به قتل، ترس و وحشت او را نسبت به حوادث پیش رو بیش تر آشکار می‌سازد.

«مَصْلَحَتِي كَانَتْ فِي الْحِفَاطِ عَلَى تِلْكَ الْمَرْأَةِ، مَلَجَتِي الْوَحِيدُ. لَا مَصْلَحَةَ لِي فِي قَتْلِهَا» (همان).

(ترجمه: منفعت من در محافظت از آن زن بود. تنها پناهگاهم. هیچ نفعی در کشتن او نبود.)

نسبت دادن خوی وحشی‌گری به عرب‌ها و شرقیان از سوی بیگانگان، استراتژی دیگری است که منافع غرب را تأمین می‌کند. آن گونه که مرتکب شدن راوی به قتل در حالت ناخواسته را به تمام جامعه عرب نسبت می‌دهند تا آنان را مشت‌آدمخوار جلوه دهند که نه رحم حالی‌شان می‌شود و نه سپاسگزاری.

«تَقْتِيلَانِ مُوَاطِنَةٌ أَوْ تَكْمًا، تَسْرِقَانِ وَتُقَطَّعَانِ جُثَّتَاهُ؟ هُنَاكَ أَجْزَاءٌ مِنَ الْجُثَّةِ لَمْ نَجِدْهَا، مِثْلُ الْقَلْبِ مَثَلًا، هَلْ أَكَلْتُمَا حَمَّ الْمَرْأَةِ؟ وَتَسَاءَلُونَ لِمَاذَا تَخَافُ مِنْكُمْ النَّاسُ وَلِمَاذَا تُكْرِهُكُمْ؟» (همان: ۱۱۰)

(ترجمه: هم‌وطنی از ما را که به شما پناه داد می‌کشید؟ از او دزدی می‌کنید و جنازه‌اش را تکه تکه می‌کنید؟ هنوز اجزایی از بدن او را نیافته‌ایم، مثل قلب، آیا گوشت زن را خوردید؟ می‌پرسید چرا مردم از شما می‌ترسند و از شما تنفر دارند؟)

درجایی دیگر خواهر یکی از راویان، جای مادر کم‌مهر و محبت‌اش را در کودکی و نوجوانی برایش پر می‌کند و همه نوع مهر و محبتی نسبت به این برادر ابراز می‌دارد، اما همین برادر، وقتی بزرگ می‌شود تحت تأثیر بدگویی‌های مادر و اطرافیان که گویای دیدگاه جامعه نسبت به زنان هستند قرار گرفته، کینه او را به دل می‌گیرد تا جایی که برادر به خود قول می‌دهد روزی این خواهر را بکشد:

«أَبْحَثُ عَنْهَا حَتَّى أَجِدَهَا، وَأَقْتُلَهَا. سَوْفَ أَذْجَحُهَا لَحْظَةً أَجِدُهَا» (همان: ۱۱۴).

(ترجمه: در پی او می‌گردم تا پیدایش کنم وقتی پیدایش کنم او را می‌کشم. لحظه‌ای که پیدایش کنم، سرش را می‌برم.)

۳. نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از مقاله واکاوی جلوه‌های رمانتسم سیاه در رمان *برید اللیل* حاکی از آن است که:

۱- رمان *برید اللیل* رمان مکاتبه‌ای می‌باشد و هدف از نامه‌نگاری ابراز احساس‌ها، شرح غم‌زدگی مهاجران و شرایط اسفناک و بحرانی مردم استعمارزده است. پست شبانه در واقع راوی نامه‌هایی است

که بیانگر احساسات مهاجران عرب بوده و به رغم غلبه بدبینی و هم آلود و فضای سرشار از حسرت و یأس بی انتها، مهم ترین بن مایه های ادبیات سیاه را نتیجه استعمار مستقیم یا غیرمستقیم سرزمین های عربی است، در بر می گیرد و فروپاشی سلامت فکری، اخلاقی، روحی و تشتت افکار مهاجران را به همراه دارد.

۲- عشق جسمانی و پرداختن به مضامین اروتیکی با وصف جزئیات بسامد بالایی در داستان دارد و به صورت اعمال شیطانی، وسوسه های گناه آلود، رواج دادن مسأله خیانت و شکستن قبح آن، بی- احترامی به شان زنان و انتساب اعمال و صفات شیطانی به راویان در داستان انعکاس یافته است. گویا غرب، عواطف انسان های شرقی را طوری می خواهد پرورش دهد، که نسبت به مناسبات عاطفی و لنگار باشد.

۳- تنهایی و انزوای طلبی، فرار شخصیت ها از دنیای واقعی و پناه بردن به عالم درون، از دیگر ویژگی برجسته ادبیات سیاه و حکایت گر شخصیت های به بن بست رسیده داستان است که پناهی جز دوری گزیدن از واقعیات زندگی خود ندارند و در دنیای بی رحم امروزی شناور مانده اند.

۴- ترس و وحشت، مؤلفه دیگری است که در سرتاسر داستان در وجود راویان نهفته است؛ این ترس گاهی از سرنوشت مرگبار شخصیت های داستان می گوید و زمانی نیز دلالت دارد بر آینده پوچ و بی پشتوانه زندگی آنان؛ اما هر دو در نهایت تخلیه روانی و خشونت شدید را ضروری می سازد که گاهی در متن داستان به صورت ناخودآگاه بروز می یابد و شخصیت را به منجلاب می کشاند.

۵- مرگ اندیشی و وحشت افکندن در دنیای معاصر، سیاست دیگری است تا حربه بی رحمانه استعمارگران را در سرزمین های تحت سلطه اثبات کند و این کشتار گاهی در میان شخصیت های داستان نیز رخ می دهد و حکایت گر ذهن ناآرام راویانی است که هر یک نماینده طیفی از مردم به بن- بست رسیده سرزمین های خاور میانه می باشند.

۴. پی نوشت ها

(۱). هدی برکات (۱۹۵۲) در شهرک مارونی نشین بشری متولد شد و مدتی در آنجا زیست تا زمانی که برای تحصیل ادبیات فرانسه به دانشگاه لبنان رفت. او سال ۱۹۷۵ فارغ التحصیل گردید و یک سال پس از فارغ- التحصیلی برای ادامه تحصیلات تکمیلی به فرانسه رفت. تحصیلات او مصادف شد با جنگ داخلی لبنان به طوری که مجبور به بازگشت به لبنان شد. در این دوره، کار او به عنوان مدرس، روزنامه نگار و مترجم شروع شد. در طول جنگ، هدی برکات شروع به نگارش مجموعه داستان «ریارات» کرد و سال ۱۹۸۹ بار دیگر به

فرانسه رفت و تا امروز مقیم آن‌جاست. وی در سال ۲۰۱۹ با نوشتن رمان *برید اللیل* برندهٔ جایزهٔ بوکر عربی شده است. *برید اللیل* رمانی مکاتبه‌ای و دربردارندهٔ نامه‌هایی از اعراب مهاجر و آوارهٔ متعلق به سرزمین‌های خاورمیانه (غالباً لبنانی‌ها و سوری‌ها) است که به کشورهای غربی مهاجرت کرده‌اند» (برکات، ۲۰۱۸: ۲). هدف از نامه‌نگاری ابراز احساسات و شرح غم‌زدگی مهاجران و شرایط اسفناک و بحرانی مردم استعمارزده است. پست شبانه در واقع راوی نامه‌هایی است که بیانگر احساسات مهاجران عرب بوده و به رغم غلبهٔ بدبینی و هم‌آلود و فضای سرشار از حسرت و یأس بی‌انتهای، مهم‌ترین بن‌مایه‌های ادبیات سیاه و مؤلفه‌های رمانتیسیم را در برمی‌گیرد. سرخوردگی برکات از فضای نابسامان اجتماعی - سیاسی جامعهٔ لبنان، علت شکل‌گیری نگاه بدبینانه و سیاه نسبت به جامعهٔ استعمارزده و مستعمران مهاجرعرب است.

کتابنامه

- احمدی، بابک. (۱۳۷۳) *مدرنیته و اندیشه انتقادی*، تهران: مرکز.
- انوشه، حسن. (۱۳۷۶) *فرهنگنامهٔ ادبی فارسی*، تهران: سازمان چاپ و انتشارات.
- برکات، هدی. (۲۰۱۸) *برید اللیل*، الطبعة الأولى، بیروت: دار الآداب للنشر والتوزيع.
- تقدیسی، علیرضا. (۱۳۹۳) «بررسی مفهوم مدرنیته و استعمار در آثار غلامحسین ساعدی با رویکرد پسا استعماری»، استاد راهنما: فرزانه سجودی، دانشگاه هنر، دانشکدهٔ سینما تئاتر.
- حاجتی، سمیه و احمد رضی. (۱۳۹۵) «خوانش پسا استعماری رمان جزیرهٔ سرگردانی»، متن‌پژوهی ادبی، سال ۲۰، شمارهٔ ۶۸، ۶۵-۴۲.
- حداد عادل، غلامعلی. (بی تا) *فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی*، تهران: مرکز تحقیقات رسانه‌ای قائمیهٔ اصفهان.
- خلیلی، شیوا. (۱۳۹۳) «پسا استعمارگرایی و تاثیر آن بر پیدایش تئاتر ضد استعماری با تمرکز بر طوفان»، در تاریکی سوزان، نورگیر، استاد راهنما: فرشید ابراهیمیان، پایان‌نامهٔ کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
- سلطانی، سید علی اصغر. (۱۳۸۷) *قدرت، گفتمان و زبان*، چ دوم، تهران: نی.
- شریفی، شهلا و الهام دارچینیان. (۱۳۸۸) «بررسی نمود زبانی تابو در ترجمه به فارسی و پیامدهای آن، زبان-شناسی و گویش‌های خراسان»، دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد، شمارهٔ ۱.
- شادمان، یسرا؛ صابری، حانیه. (۱۴۰۱) *بررسی بحران هویت در آثار داستان‌نویسان فلسطینی (با تکیه بر رمان رجال فی الشمس غسان کنفانی)*، پژوهش‌های ادبیات داستانی، کرمانشاه، دوره ۱۱، شمارهٔ ۱ (پیاپی ۳۸)،

شولتز، دوان پی؛ آلن، سیدنی. (۱۳۸۵) *تاریخ روان‌شناسی نوین*، ترجمه علی اکبر سیف و همکاران، تهران: رشد.

صابرپور، زینب. (۱۳۸۸) «داستان کوتاه مینیمالیستی»، نقد ادبی، سال اول، شماره ۵.
فتوحی، محمود. (۱۳۹۰) «نامه نقد؛ مجموعه مقالات نخستین همایش ملی نظریه و نقد ادبی در ایران»، تهران: خانه کتاب.

فوردهام، فریدا. (۱۹۷۸) *مقدمه‌ای بر روان‌شناسی یونگ*، تهران: جامی.
مرادی، نفیسه؛ حسینی، مریم. (۱۳۹۴) «کارکردهای اسطوره در گفتمان پسا استعماری رمان فارسی (با تحلیل رمان سووشون، رازهای سرزمین من، اهل غرق)»، پژوهش زبان ادبیات فارسی، شماره ۳۷، ۱۳۷-۸۹.
نجفی حاجی‌ور، مهران. (۱۳۹۹) «بررسی و تحلیل مؤلفه‌های رمانتیسیم سیاه در داستان «تلك الراحه» از صنع الله ابراهیم»، نقد ادب معاصر عربی، سال یازدهم، بیست و سوم پیاپی، شماره ۲۳، ۱۰۷-۸۱.

References

- Ahmadi, B. (1994). *Modernity and Critical Thought*, Tehran, Center. (In Persian).
- Allan, K. & Burrige, K. (2006). *Forbidden Words*. Cambridge University Press.
- Anoushe, H. (1997). *Persian Literary Dictionary*, Tehran: Printing and Publishing Organization. (In Persian).
- Barkat, H. (2018). *Barid Al-Lil, first edition*, Beirut: Dar al-Adab Publishing and Distribution. (In Persian).
- De Beauvoir, S. (1967). *La femme rompue*. Edition Gallimard. (In Persian).
- Fatuhi, M. (2010). "Letter of criticism; Proceedings of the First National Conference on Theory and Literary Criticism in Iran", Tehran: Khane Ketab. (In Persian).
- Fordham, F. (1978). *Introduction to Jungian Psychology*, Tehran: Jami. (In Persian).
- Haddad Adel, Gh. A. (BTA). *Culture of Nudity and Cultural Nudity*, Tehran: Ghaemieh Media Research Center, Isfahan. (In Persian).
- Hajati, S. & Razi, A. (2015). "post-colonial reading of the novel Wandering Island", *Literary Textbook*, 20(68), 42-65. (In Persian).
- Khakpour, M. & Akrami, M.J. (2010). "Romanticism and its Themes in Contemporary Persian Poetry", *Exploration of Persian Language and Literature*, 11(21), pp.226-248. (In Persian).
- Khalili, Sh. (2013). *Post-colonialism and its impact on the emergence of anti-colonial theater focusing on the storm, in the burning darkness*, Nurgir, supervisor: Farshid Ebrahimian, master's thesis, Islamic Azad University, central Tehran branch. (In Persian).

- Moradi, N. & Hosseini, M. (2014). "The Functions of Myth in the Post-Colonial Discourse of the Persian Novel (With an Analysis of the Novel *Souvashoun*, *The Secrets of My Land*, and *The Drowned People*) *Journal of Persian Literature Language Research*, No. 37. 89-137. (In Persian).
- Najafi Hajivar, M. (2019). Review and analysis of the components of black romanticism in the story "Talak al-Raeha" by Sanaullah Ebrahim", two scientific quarterly journals of contemporary Arabic literary criticism), 81-107. (In Persian).
- Saberpour, Z (2008). "Minimalist Short Story", *Literary Criticism Quarterly*, 1(5). (In Persian).
- Shadman, Y & Saberi, H. (2022). A study of the identity crisis in the works of Palestinian novelists (based on Ghassan Kanafani's novel *Men in the Sun*), *Journal of Fiction Research*, Kermanshah, Issue 38, 73-90. (In Persian).
- Sharifi, Sh., Darchinian, E. (2008). "Investigation of the linguistic expression of taboo in Persian translation and its consequences", specialized journal of Khorasan linguistics and dialects, *Mashhad Faculty of Literature and Humanities*, number 1. (In Persian).
- Shultz, P. and Sidney, A. (2015). *History of Modern Psychology*, translated by Ali Akbar Seif and colleagues, Tehran: Roshd. (In Persian).
- Soltani, S. A. A. (2008). *Power, Discourse and Language*, 2nd Chapter, Tehran: Ney. (In Persian).
- Taghdisi, A.R. (2013). Examining the concept of modernity and colonialism in the works of Gholamhossein Saedi with a post-colonial approach, supervisor: Farzan Sejoudi, University of Arts, School of Cinema and Theater. (In Persian).